

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VIII. Vinculum Matrimonii est obligatio justitiæ ad bonum
Sacramenti, prolis & fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

Respondet Sanchez supra n. 4. ad 2. objectionem: in aliis contractibus non impediri finem illorum, Principe supplente consensum; secus autem in Matrimonio. Ad 3. autem dicit: habere majus dominium Ecclesiam quoad alios contractus, quam quoad Matrimonium, unde potest in aliis contractibus consensum supplere, in Matrimonio autem minimè. Hæc ille.

Sed videtur petere principium; nam hoc est quod quæritur; an Ecclesia aut Respublica habeat majus dominium quoad alios contractus, quam quoad Matrimonium, quoniam videtur habere æquale jus in corpora; sicuti in aliis bonis externis; quandoquidem, ut dicitur in 2. objectione, Respub. possit contrahentes invidios in servitute redigere. Probatur itaque oportuit majus illud dominium quoad alios contractus, & non suppositum.

Optimè autem probatur ex praxi Ecclesie & Reipub. constat quippe, sæpè in aliis contractibus Republicam supplere defectum, immò sine ullo contractu transferre dominia aliarum rerum ab uno in alterum, etiam domino invito; item in pœnam delicti, hominem liberum redigere in servitutem, quantumcumque repugnet; at verò translatio domini corporum, ad usum generationis, ipsis omninò invitis, quorum corporum dominium transfertur, nusquam legitur. Solum potest Respublica, justa de causa compellere aliquem ut nubat, de quo suo loco.

Nec puto Aristotelem, quando dixit in Polit. hominem plus esse Reipublicæ, quam sui ipsius, intellexisse, hominem plus esse Reipub. quoad usum corporis in ordine ad generationem. Id ergo intelligendum arbitror de iis operibus, in quibus non intervenit ratio aliqua specialis, quare non censeantur subiecta dispositioni Reipublicæ.

An fortè existimas, Republicam me posse obligare ad statum Religiosum, ad obedientiam, castitatem & paupertatem? Erras toto cælo. Et tamen, Deus hoc potest. Quæ ratio disparitatis? Quia Deus est supremus Dominus omnium creaturarum, & potest eas obligare ad quæcumque difficillima; quia & ipse gratiam largiri potest, quibus facilia fiant; at verò Ecclesia, vel Respub. solum potest obligare ad ea, quæ communiter non superant fragilitatem humanam; neque dare potest gratiam, quibus difficillima quæq; facilia fiant observata. Cum igitur tria vota essentialia Religionis difficillima sint, & communiter superent humanam fragilitatem; adedque omninò invitum ad ea obligare, non careat periculo multorum peccatorum; hinc Ecclesia, aut Respublica, cujus potestas non est in destructionem,

sed in ædificationem tantum data, nequit id facere.

Consimiliter dico; cum onera Matrimonii sint gravissima; præsertim disconvenientibus humoribus conjugum, nec Ecclesia aut Respub. cognoscere possit humores, seu naturales inclinationes hominum, foret res pleno periculo peccati, & pessimi exitus, si omninò inviti, Matrimonio per Ecclesiam vel Rempub. conjungerentur, & planè in destructionem finis Matrimonii; ac proindè talis potestas minimè competit Ecclesie, aut Reipub. nec ullatenus conveniens erat, ut competeret, sed planè expeditabat, ut Deusam sibi reservaret, qui magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas, quod non convenit Ecclesie aut Reipublicæ.

Porro quod jam dictum est de Ecclesia & Republica, etiam consequenter dicendum est de parentibus, ut clarum est, qui non solum non possunt invitos omninò conjungere; sed neque Matrimonia filiorum, aut filiarum, sine eorum aut earum consensu contracta, aut contrahenda, irritare, ut suo loco inferius dicitur. Solum itaque Deus, tanquam supremus Dominus corporum & animorum omnium hominum, potest supplere consensum matrimoniale, id est, inducere vinculum seu obligationem matrimonialem.

Si autem à me quæritur, in quo illa obligatio consistat. Respondeo citius:

CONCLUSIO VIII.

Vinculum Matrimonii est obligatio justitiæ ad bonum Sacramenti, prolis & fidei.

Hoc vinculum propriè & simpliciter vocatur Matrimonium, & definitur à Scoto, ut vidimus in principio hujus Sect. *Vinculum indissolubile inter matrem & feminam, ex mutua translatione potestatis corporum suorum in se invicem facta, ad procreandam in bonum prolem & debite educandam.* In qua definitione primò explicatur obligatio ad bonum Sacramenti per ly *Indissolubile*; nam bonum Sacramenti nihil aliud est, quam indissolubilitas Matrimonii.

Explicatur 2. obligatio ad bonum fidei; quando dicitur: *Ex mutua translatione potestatis &c.* Nam bonum fidei nihil aliud est, quam redditio debiti conjugalis, & abstinencia à persona aliena. Undè duplex est, aliud positivum, aliud negativum. Sequitur autem ista obligatio ex mutua translatione potestatis; ad hoc quippe transfertur potestas corporum, ut vir possit uti corpore mulieris ad actum conjugalem, & mulier

G g

cor-

257.
Parentes
non possunt
invitos con-
jungere.

258.
Definitio
vinculi Ma-
rimonialis
ex Scoto, in
qua explica-
tur bonum
Sacramenti.

bonum fidei

corpore viri, adeoque ad talem usum est obligatio, sive, talis usus debetur conjugibus, & per consequens injustum est, alienis concedere istum usum, quia conceditur res aliena.

Tertio explicatur obligatio ad bonum prolis, ibi: *Ad procreandam prolem, & debitè educandam*: siquidem bonum prolis nihil aliud est, quam ejus procreatio, & debita educatio. Qui ergo habet jus ad procreationem prolis, & ejus debitam educationem, etiam habet jus, ne procreatio illa, aut educatio debita, impediatur, v. g. per sumptionem veneni sterilitatis, vel procreationem abortus, vel enecationem prolis natæ, ut communiter DD. agentes de conditionibus appositis, quæ contractum Matrimonii reddunt invalidum, ubi & nos latius de hac re agemus.

Et bonum
prolis.

259.
Testimo-
niam ali-
quod D.
Aug.

Unicum hic subdo testimonium D. August. ex lib. 2. de Moribus Manichæorum cap. 18. *Nonne vos estis, qui nos solebatis monere, ut, quantum fieri posset, observaremus tempus, quo ad conceptum mulier post genitalium viscerum purgationem apta esset, eoque tempore à concubitu temperaremus, ne carni anima implicaretur? Ex quo illud sequitur, ut non liberorum procreandorum causâ, sed satiande libidinis habere conjugem censeatis. Nuptiæ autem, ut ipse nuptiales tabula clamant, liberorum procreandorum causâ, marem feminamque conjungunt. Quisquis ergo procreare liberos, quam concumbere, gravius dicit esse peccatum, prohibet utique nuptias; & non jam uxorem, sed meretricem feminam facit, quæ donatis sibi certis rebus, viro ad explendam ejus libidinem jungitur. Si enim uxor est, Matrimonium est. Non autem Matrimonium est, ubi datur opera, ne sit mater. Non igitur uxor. Hæc ille. Infero ergo, ergo secundum D. August. in Matrimonio, id est, vinculo Matrimonii, essentialiter, aut quasi, includitur obligatio non impediendi generationem.*

Tria bona
Matrimonii
Florent.

Tria sunt bona Matrimonii (inquit Concil. Florent. in Decret. Eug.) Primum, proles suscipienda, & educanda ad cultum Dei. Secundum, fides, quam unus conjugum alteri servare debet. Tertium, indivisibilitas Matrimonii, propter hoc, quod significat indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesie.

260.
An sint ne-
cessaria, ut
liceat copu-
la.
Scotus.

Sed nunquid, dicit aliquis, obligatio ad actum carnalem minimè licet, nisi habeat illa tria bona excusantia? Audiamus Doct. Subtil. 4. dist. 31. q. unic. num. 2. & seqq. Hic dicitur, quod contrahens Matrimonium obligat se ad copulam carnalem, saltem sub conditione, si petatur, & certitudo de non petendo in paucissimis habetur. In isto autem actu privatur, homo magno bono, scilicet usu rationis: secundum Philosophum 7, Ethic. Talis, inquit, actus furatur intellectum fax-

issimè sapientis. Unde August. 14. de Civ. cap. 16. Voluptas, quæ major in corporis voluptatibus nulla est, in ipso momento temporis, quo ad ejus pervenitur extremum, penè omnis acies, & quasi vigilia cogitationis obruitur: Nullus autem, secundum rectam rationem, debet se obligare ad aliquid, in quo tantum malum patitur, nisi sit ibi aliquid bonum recompensans; ergo nullus debet contrahere Matrimonium, nisi sint aliqua bona recompensantia istam jacturam usus rationis: & hæc dicuntur à Sanctis excusantia illum actum carnalem: ista autem sunt bonum fidei, prolis, & Sacramentum.

Sed hæc doctrina non placet Scoto, & idèd contra eam sic arguit: Quia in statu Innocentie fuisse Matrimonium habens ista bona, nec tamen fuisset tunc posita, ut excusantia illum actum. Præterea, in Matrimonio Joseph & Mariæ non oportuit ponere excusantia ista, nec universaliter in spirituali Matrimonio valet, cum pari voto castitatis conjugum.

Præterea, multo magis privatur homo usu rationis per somnum, quam per actum illum, & hoc tam intensivè: undè secundum Philosophum Ethic. 17. Felix non differt à misero, nisi secundum medietatem vitæ, scilicet in vigilia, quam etiam extensivè, quia somnus diu privat; iste autem actus quasi momentaneè; ergo nullus, secundum rectam rationem, debet se exponere somno, nisi essent bona excusantia, & majora istis, quod tamen non conceditur. Hæc ille.

Et illicò attexit responsonem ad ultimum argumentum, his verbis: Dicitur, quod hæc bona excusantia, scilicet, necessitas naturæ, & confortatio organorum; quia sine somno esset nimia fatigatio virium sensivarum, & per consequens impedimentum in intellectu, quia intellectus impeditur phantasiam impediens: aliter dicitur; quod non patitur quis proprie damnari in somno, sicut in isto actu: quia post somnum vigoratur intellectus: post actum istum hebetatur: ita quod per istum actum, non tantum privatur quis illo bono, sed redatur minus aptus vel habilis ad illud, & alia post actum illum: oppositum autem est de somno. Hanc solutionem seu responsonem videtur Scotus acceptare.

Tamen urgeri potest (inquit Hiquæstus suo Comment. ad illum locum Scoti n. 6.) quia aliud est, aliquem se private usu rationis, vel hebetare, aliud non conservare in quocumque casu; v. g. Martyres exponerent se tormentis, quæ aliquando offuscant rationem ex pœnæ vehementia; tamen in eo casu non tenebantur respicere ad damnum seu vitæ, seu usûs rationis, urgente præcepto in contrarium: ergo exercere actum, ad quem sequitur aliqua mentis hebetudo, si aliquis

actus est necessarius necessitate præcepti, non est contra rectam rationem, aut ab intrinseco malum; quia illa hebetudo mentis, neque per se intenditur, sed actus, cui est annexa, & qui in substantia est bonus & laudabilis; sicut ergo somnum quis appetere potest, ut remedium suæ infirmitatis & salutis; ita etiam potest quis velle Matrimonium, etiam ad vitandum majus damnum, nempe periculum peccati gravis & mortalis. Ex duobus autem malis, minus, secundum rectam rationem, est præferendum, quamvis non sequatur aliquod aliud commodum præter fugam majoris mali. Melius autem est nubere, quam uri, secundum Paulum: sicut ergo potest velle actum, ita etiam se obligare ad ipsum, metu majoris mali, quod imminet ex propria fragilitate. Italic Auctor.

Quando itaque PP. respondent hæreticis, impugnantibus Matrimonium, tamquam illicitum, & tria illa bona docent reperiri in Matrimonio, quibus excusatur; intelligunt, illa esse specificantia Matrimonium, & excusantia à peccato concupiscentiam concomitantem, cum Matrimonium in ejus remedium ordinatur in natura lapsa; non autem excusantia detrimentum obfuscationis mentis, aut servitutis perpetuæ, aut sollicitudinis placendi uxori, aut educandi prolem; nam libido, quæ toleratur, & non affectatur, sed ad officium naturæ in conjugatis temperatur, non ad eum obfuscatur, secundum PP. servitutis autem, & sollicitudinem educandæ proliis, per se conjuncta sunt Matrimonio in quocumque statu, etiam innocentis, si perseveraret; quia essent duo in carne una & insolubiliter, & vir relinqueret patrem & matrem &c. & adhereret uxori, & non alteri, & proles etiam jure naturæ esset educanda, & hæc duo insunt Matrimonio, ut est opus Dei, & ut ab eo præceptum fuerat in Communitate. Ita Hiquæus supra n. 5.

Sola ergo concupiscentia est, quæ indiget excusatione, utpotè, quæ non fuisset in statu Innocentiæ, sed ex peccato orta fuit, & ad peccatum inclinatur. Fulgentius Epist. 1. de Conjugalid debito, & voto continentis, à conjugibus emisso, cap. 3. *Justitia utendi conjugii hæc est, ut non explenda libidinis, sed subsistenda proliis obtentu, sibi conjuges congruo tempore miscantur: in illis namque bonis, quæ fecit Deus, invenitur casta copulatio uxoris & viri; in quibus Dei operibus libido non potest inveniri: nec aliquando justitia congruit, quæ non bominibus ex dono conditionis, sed peccatoribus ex vitio prima prævaricationis accessit: sed quia sine illa in corpore mortis hujus proles humana non feritur, non eam affectant conjugia, casta sed tolerant, ei que imponit nuptialis bonitas modum &c. sine qua non potest in carne peccati natura alius expleri secunditatis officium. Ubi*

dicit conjugium esse opus Dei, & in quantum est opus Dei, non inveniri in eo libidinem, quæ ex prævaricatione accessit, & excusatur per honestatem nuptialem in statu naturæ corruptæ.

Simili modo loquitur D. August. de Gen. & S. Aug. ad litt. lib. 9. cap. 7. ibi: *Denique utriusque sexus infirmitas, propendens in ruinam turpitudinis, rectè excipitur honestate nuptiarum, ut quod sanis possit esse officium, sit ægrotis remedium. Neque enim, quia incontinentia malum est, ideo concubium, vel quo incontinentes copulantur, non est bonum: immò verò non propter illud malum, culpabile est hoc bonum, sed propter hoc bonum, veniale est illud malum, &c.*

Itaque bona illa, ad quæ vinculum Matrimonii obligat, specificant seu constituunt Matrimonium in specie sua, illudque perficiunt intrinsecè, vel extrinsecè, ut docet Scotus supra num. 4. sequentis tenoris: *Ad questionem ergo dico, quod secundum Philosophum 5. Metaphys. cap. De perfectione, (textu 2.1.) bonum, & perfectum, idem est: duplex autem perfectio rei, scilicet intrinseca, ut forma: & extrinseca, ut finis. Alicujus etiam potest esse duplex finis, scilicet remotus, & propinquus: & remotior est regulariter principalior, quia ad illum ordinatur propinquior. Accipiendo ergo Matrimonium pro isto vinculo, derelicto ex primo contractu, forma ejus est indissolubilitas, sicut tactum est in 1. q. Concl. 1. Et ista indissolubilitas dicitur Sacramentum, pro eo, quod significat indissolubilitatem conjunctionis Christi & Ecclesie: ergo Sacramentum ut hic accipitur, est bonum intrinsecum Matrimonii; quia ejus prima perfectio est formalis: hæc autem ordinatur ad actum carnalem mutuo reddendum, si petatur; quæ redditio justa est ex ista obligatione mutua præcedente: ergo hujus Matrimonii fides, id est, fidelitas sive justitia ad actum, ad quem conjuges mutuo obligantur, est ejus bonum extrinsecum, sicut finis propinquus. Ultimo iste actus ordinatur ad præcreandum prolem, debite vel religiose educandam; ergo proles religiose educanda, si sequatur, est bonum extrinsecum Matrimonii, tanquam finis principalis.*

Sic ergo patet, quomodo Sacramentum Matrimonii, ut hic accipitur, est bonum Matrimonii primum & intrinsecum, & forma. Fides, id est, fidelitas in justè reddendo actum debitum, est bonum ejus, ut finis proximus, sed minus principalis: bonum proliis est ejus bonum extrinsecum, ut finis ultimus, sed principalis.

Ad quæ verba Hiquæus supra n. 8. Perfectum, inquit, est illud, quod est ex integra causa, & cui nihil deest ad complementum sui, sive sumatur physicè, sive moraliter bonum & perfectum. Hic sumitur moraliter: bonum autem morale completur intrinsecè ex propria forma, quæ dicitur bonitas ex genere,

266. Bonum, & perfectum, idem est, ex Arist.

Duplex perfectio intrinseca & extrinseca.

Sacramentum est bonum intrinsecum Matrimonii. Fides extrinsecum, ex Scoto.

267. Quid sit perfectum, ex Hiquæo.

nere, & extrinsecè per finem tamquam per formam extrinsecam perficientem. Hæc duplex perfectio trahit secum reliquas circumstantias: nam bonum est illud, quod convenit personæ operanti, aut subiecto, cui est bonum: quod si ergo nihil ei deficiat perfectionis, quantum ad formam intrinsecam, completur etiam per reliquas circumstantias, quæ ex parte rei exiguntur, vel ex natura actûs, aut finis, & modo attingendi utrumque. Hæc ille.

268.
Quare finis remotior regulariter sit principalior.

Rogas, quare finis remotior regulariter sit principalior? Respondet idem Auctor n. 9. quia aliàs proximus non ordinaretur ex natura sua ad finem remotiorem, ut perficiendus per ipsum. Dicitur autem, Regulariter; quia aliquando finis proximus est perfectior, & communicans perfectionem fini remoto, ut quando imperatur actus Charitatis ad finem poenitentiae, aut alterius virtutis, actus imperatus attingit bonitatem Charitatis, ut finem proximum, & ordinat ulterius illam ad finem, seu bonitatem alterius virtutis, ut per Charitatem perficiatur, quæ bonitas est finis remotus actûs imperantis, & ordinantis Charitatem.

Sed de honestate & bonitate Matrimonii adhuc alibi dabitur occasio tractandi. Quod hic præcipue quaeritur est; an possit Matrimonium contrahi sine ullo ordine ad copulam, & absque consensu explicito vel implicito in illam.

269.

Bonum Sacramenti seu indissolubilitas est formaliter in Matrimonio, bonum fidei, & prolis, tantum virtualiter, ex Scoto.

Scoto supra supra n. 5. sic ait: Sacramentum ut est bonum Matrimonii (sicut dictum est) non accipitur pro Sacramento novæ Legis, quia illud est sensibile: ista autem indissolubilitas est quid spirituale in mentibus contrahentium. Sacramentum etiam Matrimonii statim transit, quia consistit in fieri: ista autem indissolubilitas manet. Et est in esse quieto, non in fieri. Sacramentum etiam est dispositio ad gratiam in dignè suscipientibus: non autem ista indissolubilitas. Hoc enim est intrinsecum bonum omnis Matrimonii novæ Legis, ita quod impossibile est esse Matrimonium formaliter sine illo, quod est forma ejus. Sed alia duo bona non sunt intrinseca Matrimonio, nec necessaria ibi formaliter: sed sunt ibi necessaria in obligatione, & virtualiter. Bonum quidem fidei servandæ in actu, reddendo conjugii, quod suum est, & non dando alteri alienum: est enim necessario in obligatione, & quantum ad negativam, saltem est ibi obligatio semper, & ad semper; quantum autem ad affirmativam, dicitur in seq. dist. & ideo, non servans fidem, peccat mortaliter. Tertium bonum, scilicet prolis, est ibi in obligatione sub conditione, si eveniat, ut suscipiatur gratanter, & religiose educetur: ideo est ibi sub obligatione, pro semper, & ad semper, non impedire illud bonum studiosè. Ergo secundum Scotum bonum prolis & bonum fidei, quamvis non sint intrinseca Ma-

trimonio; nec necessaria ibi formaliter, ad eamque non sit necessarius expressus consensus in copulam; tamen sunt ibi necessaria in obligatione, & virtualiter; ac proinde videtur necessarius consensus, saltem virtualis, & implicitus, in copulam. Dico nihilominus.

CONCLUSIO IX.

Validè & licitè separatur ab initio Matrimonii, jus proximum usûs corporis, ab ejus dominio, per legem, pactum, vel votum ex mutuo consensu.

Ulianus sectator Pelagii, contra quem scripsit magnum istud lumen Ecclesie S. August. assererat, nullo modo posse esse conjugium, absque concubitu. Ita refert S. Doctor lib. 5. contra Julianum c. 9. (alias 12.) hisce verbis. *Fam vero de Joseph, cuius Mariam, teste Evangelio, conjugem dixi, multa dicitur disputas contra sententiam meam, & conaris ostendere, quia concubitus defuit, nullo modo fuisse conjugium.* Unde contra ipsum infert, cessare inter aliquos Matrimonium, statim atque copulari non possunt, dicens: *Ac per hoc, secundum te, cum destiterint concubere conjuges, jam non erunt conjuges, & divorcium erit illa cessatio. Quod ne contingat, agant sicut possunt decrepiti, quod juvenes agebant, & ab hoc opere, quo etiam continens nimium delectaris, nec essetis ætate corporibus parant, Non se cogent, quantum ad libidinis atines incentiva, senuisse, aut possint conjuges permanere.*

Eandem lententiam attribuit Waldensis Tom. 2. de Sacramentis c. 130. Wicleff, sic quippe incipit illud cap. Conjugium five Matrimonium describit Wicleff, dicens lib. ter damnati Trialogi cap. 2. *Quod conjugium sit legitima copulatio, quæ, secundum Dei legem, licet eis sine crimine filios procreare. Ordinavit enim Deus, quod Adam, & Eva, & per consequens, quod cuncti duo conjuges in procreatione carnali taliter copulentur.* Hæc Wicleff.

Waldensis autem subjungit refutationem illius doctrinæ, dicens: Nescio tamen, si immemor fuit vir iste sacri illius conjugii Mariæ, & Joseph, quod urique non sine ordinatione divina, & primævo instinctu Spiritûs sancti, sponfaliter contraxerunt: & postea, eodem Deo monente per Angelum, detinebant. Cùm tamen non ordinavit Deus per legem suam, quod in procreatione carnali taliter copulentur; immo, ne taliter copularentur, instituit. Nec ipsi conjuges talem copulam proponebant: dicente Mariâ ad Angelum, cùm jam desponsata fuisset, *Quomodo*